

Sofiia Sokolova

Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M.P. Dragomanowa

Turystyka naukowa jako specyficzna forma rynku spotkań biznesowych czy nowy rodzaj turystyki?

Streszczenie. W artykule zaprezentowano analizę pojęcia „turystyka naukowa”. Choć aktywność tego typu towarzyszy człowiekowi od dawna, to jej zdefiniowanie nie jest proste, a próby w tym zakresie podejmowane w nielicznych opracowaniach kończą się dość rozbieżnymi konkluzjami. Przedstawiono także autorskie pojmowanie pojęcia „turystyka naukowa”, opartego na refleksji naukowej, jak również na własnych doświadczeniach autorki zdobyte podczas organizowania programów naukowo-turystycznych. W artykule zawarto również wzory autorskich programów aktywności grupowej i indywidualnej z zakresu turystyki naukowej.

Słowa kluczowe: turystyka naukowa, program naukowy, staż naukowy, konferencja, kongres

Wstęp

Postępująca globalizacja przyczynia się do poszukiwania na rynku aktywnych form wyjazdów związanych ze sportem, kulturą, nauką i edukacją. Jak podkreśla B. Dąbrowska: standardowa oferta pakietów wakacyjnych oparta na formule 3xS (sea, sun, sand – morze, słońce i piasek) jest zastępowana przez produkt turystyczny typu 3xE (entertainment, excitement, education – rozrywka, ekscytacja i edukacja)¹. Jedną z nowych form turystyki, wpisującą się w ten trend jest turystyka naukowa. Choć aktywność tego typu towarzyszy człowiekowi od dawna, to jej zdefiniowanie nie jest proste, a próby w tym zakresie podejmowane w nielicznych opracowaniach kończą się dość rozbieżnymi konstatacjami. Pojawia się zatem potrzeba precyzyjnego zdefiniowania tego zjawiska zarówno na użytek uczestników wyjazdów tego typu, jak również teorii turystyki.

Cel i metody badań

Celem opracowania było zdefiniowanie turystyki naukowej jako nowego rodzaju turystyki oraz scharakteryzowanie jej form. W artykule analizie poddano literaturę przedmiotu oraz wykorzystano wyniki własnych obserwacji poczynionych podczas organizacji i realizacji projektów szkoleniowych.

¹ B.J. Dąbrowska: Turystyka międzynarodowa w globalnej gospodarce. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne. Warszawa, 2011. s. 69.

Definiowanie turystyki naukowej

W literaturze naukowej po raz pierwszy pojęcie „turystyka naukowa” pojawiło się w roku 1980 w pracy „Tropical science and tourism”². Konieczność pogłębionych badań nad turystyką naukową podkreślają m.in. L. Molokáčová i Š. Molokáč w artykule „Scientific tourism – Tourism in Science or Science in Tourism?”³.

Większość naukowców nie postrzega turystyki naukowej jako odrębnego rodzaju turystyki. B. Cymańska-Garbowska⁴ określiła niektóre cele turystyki naukowej (uczestniczenie w konferencjach, seminariach i in.) oraz wskazała jej podmioty (naukowcy, nauczyciele akademicki i in.), jednak w ramach celów i podmiotów jednej z form turystyki biznesowej, to jest turystyki konferencyjno-kongresowej. Autorka wskazała, że motywy takich wyjazdów podyktowane są „chęcią wymiany doświadczeń, poznawania nowych trendów w branży, chęcią podniesienia kwalifikacji, edukacji, kontaktów z ludźmi”. Podkreśliła też, że wyjazdy takie miały charakter grupowy, nawet „elitarny”. Uczestnikami były osoby postrzegane jako autorytety w danej dziedzinie wiedzy, zajmujące eksponowane stanowiska, a sam wyjazd miał charakter krótkookresowy.

M. Mika turystykę naukową rozpatrywał w ramach turystyki kongresowej, którą nazywał także „turystyką spotkań” (ang. *meetings tourism*) i określał ją, jako jedną z dynamicznie rozwijających się form turystyki biznesowej⁵. Przez pojęcie turystyki biznesowej autor rozumiał ogół podróży wykonywanych w celach zawodowych, w trakcie których osoby wyjeżdżające korzystają z podstawowych usług turystycznych, a w czasie wolnym zaspokajają potrzeby wypoczynku, poznania, rozrywki itp., korzystając z infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Autor ten podkreśla, że „podróże służbowe” nie mieszczą się w klasycznej definicji turystyki odnoszącej się do wyjazdów w czasie wolnym; także te podróże, wykonywane w ramach czasu poświęconego pracy, niezupełnie spełniają wymóg dobrowolności wyjazdu⁶. Ze względu jednak na dużą liczbę podróży odbywanych w celu załatwienia spraw zawodowych oraz ich powiązanie z bazą turystyczną Światowa Organizacja Turystyki włączyła turystykę biznesową w zakres turystyki, a osoby uczestniczące w takich wyjazdach określono jako turystów⁷.

Wyczerpujący opis wszystkich dziedzin podróży służbowych (w tym indywidualnych, i grupowych) w sposób teoretyczny oraz uwzględniający aspekty praktyczne zaprezentowali R. Davidson i B. Cope w książce „Turystyka biznesowa”. W szerokim znaczeniu

² J.G. Laarman and R.R. Perdue. 1989: Tropical science and tourism. *Annals of Tourism Research* 16, 2, 1989, p. 205. Cited P.West ., *Tourism as Science and Science as Tourism.*, *Current Anthropology* 49, 4, 2008, p. 597. Cited Molokáčová L., Molokáč Š. *Scientific tourism – Tourism in Science or Science in Tourism?* *Acta Geoturistica* volume 2 (2011), number 1, p. 41.

³ L. Molokáčová, Š. Molokáč: *Scientific tourism – Tourism in Science or Science in Tourism?* *Acta Geoturistica* volume 2 (2011), number 1, p. 41–45. http://geotur.tuke.sk/pdf/2011/n01/06_Molokacova_v2_n1.pdf

⁴ B. Steblik-Właźniak, B. Cymańska-Garbowska: *Usługi turystyczne. Część 1. Podręcznik do nauki techniki hotelarstwa.* Warszawa, Wadawnictwo REA, 2009. s. 46–47.

⁵ W. Kurek (red. nauk.). *Turystyka.* Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007. s. 304.

⁶ Tamże s. 300.

⁷ *Definitions Concerning Tourism Statistics,* World Tourism Organisation. 2014.

termin „podróże służbowe” autorzy zdefiniowali jako wszystkie podróże, których cele są związane z pracą bądź interesami podróżującego⁸. Mogą to być podróże konieczne do realizacji zobowiązań służbowych lub też mające pomóc ich uczestnikom wykonywać swoje zadania bardziej efektywnie⁹.

Turystyka naukowa kojarzy się z turystyką biznesową ze względu na uczestnictwo w konferencjach, kongresach, seminariach organizowanych najczęściej w dużych miastach posiadających tradycje naukowe i kulturowe. Różnica, zdaniem Autorki, polega na celu podróży. W turystyce biznesowej jest nim zwiększenie dochodu, a w turystyce naukowej – wymiana wiedzy i doświadczeń praktycznych.

Konferencje i inne spotkania organizowane na terenie ośrodków naukowych mają prestiżowy charakter. Jak podkreśla M. Mika, uniwersytecka atmosfera sprzyja poważnym dyskusjom. Sale uczelniane są zazwyczaj odpowiednio wyposażone, a różnorodność sal daje duże możliwości organizacyjne. Co więcej, wzrasta popularność organizowania konferencji, seminariów i innych spotkań w miejscach nietypowych¹⁰, np.: w muzeach, obiektach historycznych, galeriach, parkach tematycznych.

F. Szandor w swojej klasyfikacji turystyki, nie wymienia turystyki naukowej jako oddzielnego rodzaju. Według niego turystyka naukowa czy intelektualna wchodzi w zakres turystyki edukacyjnej¹¹.

W opinii autorki podstawowym opracowaniem na temat badanego problemu jest „Scientific Tourism. Researchers as travelers” autorstwa S.L. Slocum, C. Kline i A. Holden¹². W niej to po raz pierwszy dokonano krytycznej oceny nowego rynku turystyki naukowej; przedstawiono naukowców jako podróżnych, ich stosunek do branży turystycznej, oraz opisano rolę, jaką odgrywają w rozwoju społeczności miejscowości turystycznych.

Brak standaryzacji definiowania poszczególnych rodzajów turystyki spowodowany jest niejednorodnością samego zjawiska turystyki. Według G. Gołębskiego i H. Janickiej turystyka „jest zjawiskiem wielostronnym, interdyscyplinarnym i niejednorodnym”¹³. Zatem turystyka jest zjawiskiem złożonym. Różne są też kryteria klasyfikowania turystyki. W zależności od przyjętego kryterium dokonuje się podziału turystyki na poszczególne jej rodzaje. Zalecany przez UNWTO podział turystyki jest dokonywany, uwzględniając cel podróży. Wychodząc z tego założenia, można stwierdzić, iż klasyfika-

⁸ Należy tu jednak zaznaczyć, że w zakres turystyki nie wpisują się tzw. *indywidualne podróże służbowe*. Ich uczestnicy praktycznie nie korzystają z infrastruktury turystycznej, a wyjazdy tego typu pozbawione są, w przeciwieństwie do turystyki biznesowej, części rekreacyjno-rozrywkowej.

⁹ R. Davidson, B. Cope: *Turystyka biznesowa: Konferencje, podróże motywacyjne, wystawy, turystyka korporacyjna*. Polska Organizacja Turystyczna. Warszawa, 2003. s. 3.

¹⁰ W. Kurek (red. nauk.). *Turystyka...* s. 310.

¹¹ Ф. Ф. Шандор: *Сучасні різновиди туризму: підручник*. Ф. Ф. Шандор, М.П. Кляп. Київ: Знання, 2013. <http://westudents.com.ua/knigi/615-suchasn-rznovidi-turizmu-klyap-mp.html>. с. 197–290.

¹² S.L. Slocum, C. Kline, A. Holden (ed.). *Routledge Scientific Tourism. Researchers as travelers*. New York, 2015. 212 p.

¹³ G. Gołębski (red. nauk.). *Vademecum pilota grup turystycznych*. Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, 2007. s. 11.

cja wyjazdów naukowych w ramach turystyki kongresowej lub szerzej – biznesowej nie uwzględnia indywidualnych podróży naukowych, dlatego, zdaniem Autorki, turystyka naukowa powinna stanowić osobny rodzaj turystyki.

Turystyka naukowa jest zatem podróżą turystyczną, która ma na celu bezpośrednio badania naukowe, udział w projektach badawczych i wymianie wiedzy i doświadczeń w danej dziedzinie naukowej. Wyjazdy podejmowane w ramach turystyki naukowej nie są zorientowane na zysk finansowy. Turyści są zaangażowani w badania, prowadzą obserwacje. Celem turystyki naukowej jest uzyskanie wiedzy teoretycznej i praktycznych umiejętności.

Do uczestników turystyki naukowej mogą należeć różne grupy społeczne: eksperci, naukowcy, studenci, miłośnicy nauki i in. Aktywność ta dotyczy wyjazdów krajowych i zagranicznych.

Zgodnie z celem, można wyodrębnić następujące rodzaje turystyki naukowej – obserwacyjną oraz mającą na celu aktywne działania rozpoznawczo-badawcze:

- obserwacyjna umożliwia poznanie naturalnych i wytworzonych przez człowieka obiektów, zdobycie ogólnych i szczegółowych informacji. Umożliwia udział w dyskusji i analizie informacji;
- aktywne działania rozpoznawczo-badawcze, gdzie turyści zaangażowani są w badania naukowe i prace towarzyszące; mogą przez pewien okres pracować w odwiedzanej instytucji jako personel lub pomagać zatrudnionym pracownikom, na przykład w pracach konserwatorskich. Można wyróżnić tu turystykę: naukowo-edukacyjną, naukowo-badawczą i naukowo-konferencyjną.

Strukturę podróży naukowych przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Struktura podróży naukowych

Turystyka naukowa			
Cel	Rodzaj podróży/uczestnicy		Aktywności podczas podróży naukowej
Badania Konsultacje Prezentacje Spotkania indywidualne Staże	 Indywidualne podróże naukowe	 Grupowe podróże naukowe	Badania Udział w konferencji, kongresie Prezentacje Spotkania grupowe Seminaria
	ekspersi naukowcy studenci miłośnicy nauki		

Źródło: opracowanie własne.

Przykłady turystyki naukowej

Przykład 1. Grupowe podróże naukowe

Kraj stałego zamieszkania turystów – Kazachstan.

Kraje recepcji – Polska, Czechy, Niemcy.

Nazwa projektu – Międzynarodowy Program Naukowo-Oświatowy „Analiza współczesnych tendencji integracyjnych w Europie”.

Autor i wykonawca projektu – dr Sofiia Sokolova.

Termin wykonania projektu – 04.02.2014–14.02.2014.

Uczestnicy – naukowcy, studenci.

Dziedziny nauki – edukacja, prawo, politologia, historia, ekonomia i lingwistyka.

Metoda wykonania projektu – empiryczna metoda (opis i wyjaśnienie), analiza, porównanie.

Warunki wykonania – samofinansowanie turystów.

Uzasadnienie aktualności projektu – osobiste zainteresowanie naukowców i studentów z Kazachstanu badaniem współczesnych tendencji integracyjnych w Europie.

Głównym celem projektu było zapoznanie uczestników ze specyfiką współczesnych tendencji integracyjnych na przykładzie doświadczenia Polski, Czech i Niemiec. W czasie podróży wykorzystano następujące formy działalności: badania naukowe, konferencję, prezentacje, konsultacje. W ramach współpracy między Wyższą Szkołą Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi (Józefów, Polska) a Kazachsko-Rosyjskim Uniwersytetem Międzynarodowym (Aktobe, Kazachstan) zorganizowano Międzynarodowy Program Naukowo-Oświatowy „Analiza współczesnych tendencji integracyjnych w Europie: doświadczenie Polski, Czech i Niemiec”¹⁴. Zainteresowania naukowe uczestników programu były bardzo szerokie, co powodowało konieczność stworzenia obszernego programu uwzględniającego między innymi: edukację, prawo, politologię, historię, ekonomię i lingwistykę.

W ramach programu zostały zrealizowane następujące wydarzenia:

1. Program kulturowy „Warszawa – miasto europejskie” (04.02.2014).
2. Zawiązanie współpracy międzynarodowej między uczelniami z Polski i Kazachstanu, tj. Wyższą Szkołą Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi (Polska, Warszawa) oraz Kazachsko-Rosyjskim Uniwersytetem Międzynarodowym (Kazachstan, Aktobe) (05.02.2014).
3. Uczczenie pamięci (odwiedziny grobu) poległego żołnierza kazachskiego Żyrenczina Tajpyra Musulmankulowicza (1923–26.01.1945), który walczył w czasie II wojny światowej, poległ na ziemi Polskiej i został pochowany na Cmentarzu Żołnierzy Armii Czerwonej w Ostrołęce-Wojcechowicach (05.02.2014)¹⁵.
4. Międzynarodowa Konferencja „Eurointegracja: historia i tendencje współczesne” (06.02.2014).

¹⁴ S. Sokolova, M. Łęski. Pierwsze kroki realizacji współpracy polsko-kazachskiej WSGE. *Journal of Modern Science* 1/20/2014, ss. 465–469.

¹⁵ Курманова Сауле. Нашли могилу сержанта в Польше. Диапазон (12.03.2014): <http://www.dia-pazon.kz/aktobe/aktobe-news/57766-nashli-mogilu-serzhanta-v-polshe.html>

5. Realizacja części praktycznej Programu przez oświatowo-kulturalne wydarzenia:

- „Współczesna Europa” (07.02.2014);
- „Unia Europejska. Polska” (08.02.2014);
- „Unia Europejska. Czechy” (09.02.2014);
- „Unia Europejska. Niemcy” (10.02.2014);
- „Europeizacja” (11.02.2014);
- „Rozszerzenie UE” (12.02.2014);
- „Unionizacja. Eurosfera” (13.02.2014);
- Podsumowanie programu (14.02.2014).

Najdonioślejszym wydarzeniem naukowym programu była Międzynarodowa Konferencja „Eurointegracja: historia i tendencje współczesne” (06.02.2014), w której udział wzięło siedemnastu uczestników z Kazachstanu, ośmiu z Polski i jedna osoba z Ukrainy oraz studenci Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie.

Efektem programu było rozszerzenie wiedzy z zakresu objętego szkoleniem, wymiana doświadczeń, nawiązanie kontaktów naukowych między uczelniami, publikacje naukowe.

Przykład 2. Grupowe podróże naukowe ze zróżnicowaniem działalności indywidualnej

Kraj stałego zamieszkania turystów – Ukraina.

Uczelnia macierzysta – Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M.P. Dragomanowa (Kijów).

Kraj recepcji – Polska.

Uczelnia recepcji – Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi (Józefów).

Nazwa projektu – Zagraniczny staż naukowy dla specjalności „Dokumentoznawstwo i działalność informacyjna”.

Autor i wykonawca projektu – dr Sofiia Sokolova.

Termin wykonania projektu – corocznie.

Uczestnicy – naukowcy, studenci.

Dziedzina nauki – dokumentoznawstwo i działalność informacyjna.

Metoda wykonania projektu – empiryczna metoda (opis i wyjaśnienie), analiza, porównanie.

Warunki wykonania – samofinansowanie turystów.

Uzasadnienie aktualności projektu – osobiste i zawodowe zainteresowanie naukowców i studentów.

Głównym celem projektu było zapoznanie się ze specyfiką, dokumentoznawstwem i działalnością informacyjną w obszarze działalności wydawniczej, międzynarodowej działalności oświatowej uczelni wyższej, zarządzanie kadrami, strona prawnicza działalności uczelni wyższej. Wykorzystano takie formy działalności, jak: badania, prezentacje, konsultacje, opracowanie dokumentów. Program naukowy obejmował:

1. Analizę prawa polskiego, informacji teoretycznych z badanego tematu.

2. Zapoznanie się z cechami polskiej komunikacji, stylistyki i kultury dokumentacji biurowej.

3. Przygotowanie ukraińsko-polskiego słownika pojęć z badanego tematu.

4. Badanie jednostki strukturalnej uczelni: rodzaje dokumentów, bezpieczeństwo informacji, technologie komputerowe.

5. Aktywność praktyczną turysty (tworzenie baz danych, opinii doradczych, wykonanie informacyjnych opracowań analitycznych etc.).

W ramach podróży podjęto tematy naukowe w ramach działań:

Wydawnictwo:

- ochrona prawa autorskiego i praw pokrewnych;
- umowy dotyczące praw własności intelektualnej.

Biuro współpracy międzynarodowej:

- prawo międzynarodowe publiczne (prawo traktatów, międzynarodowe aspekty prawne obywatelstwa);
- imigracja, polityka wizowa i azyl (polskie prawo a cudzoziemcy, działania Urzędu do Spraw Cudzoziemców).

Dział kadr (prawo pracy):

- zatrudnianie cudzoziemców;
- ukraińska emigracja zarobkowa.

Departament Prawny uczelni:

- zarządzanie oświatą – Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- edukacja cudzoziemców i mniejszości narodowych.

Efektem programu było rozszerzenie wiedzy z zakresu objętego szkoleniem, wymiana doświadczeń, nawiązanie kontaktów naukowych między uczelniami, publikacje naukowe.

Przykład 3. Indywidualne podróże naukowe

Kraj stałego zamieszkania turystów – Ukraina.

Uczelnia macierzysta – Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M.P. Dragomanowa (Kijów).

Kraj recepcji – Polska.

Uczelnie recepcji – Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Filologii Słowiańskiej Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Nazwa projektu – Ukrainistyka zagraniczna.

Autor i wykonawca projektu – dr Sofiia Sokolova.

Termin wykonania projektu – 01.09.2012–30.06.2013.

Charakterystyka wydarzenia turystycznego – turystyka aktywna, indywidualna.

Uczestnicy – naukowcy, studenci.

Dziedzina nauk – edukacja i lingwistyka.

Metoda wykonania projektu – empiryczna metoda (opis i wyjaśnienie), analiza, porównanie, opracowanie literatury naukowej. Badania ankietowe, przeprowadzone

w Instytucie Filologii Słowiańskiej Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Warunki wykonania – projekt został wykonany w ramach Programu Stypendialnego Rządu RP dla Młodych Naukowców X edycji Jubileuszowej roku akademickiego 2012–2013, zorganizowanego przez Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego.

Ważne miejsce w samoidentyfikacji każdego narodu odgrywa język. Metodyka nauczania języka ukraińskiego jako obcego jest nauką młodą, która wymaga gruntownych badań i nowych odkryć. Przez wiele lat nie wyszła na właściwy poziom rozwoju – nie stworzono wystarczających podręczników, książek dla nauczycieli. Przedstawiony projekt ukierunkowany był na zapewnienie tej luki w glottodydaktyce światowej. Polska ma wiele jednostek uniwersyteckich, które prowadzą studia i badania naukowe w dziedzinie ukrainistyki – czyli ma ustalone tradycje w przygotowaniu specjalistów-ukrainistów w warunkach środowiska innojęzycznego.

Głównym celem projektu było zapoznanie się ze specyfiką organizacji procesu przygotowania specjalistów-ukrainistów na uniwersytetach polskich na przykładzie doświadczenia ukrainistyki na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Projekt objął:

- 1) wektor naukowy – poszerzenie naukowego przedmiotu badań, zapoznanie się z nowoczesnymi osiągnięciami filologii w Polsce;
- 2) wektor edukacyjny – zapoznanie się ze współczesnymi technologiami edukacyjnymi, poznanie doświadczeń, organizacji procesu edukacji;
- 3) wektor kulturalny – doskonalenie wiedzy nt. języka, zapoznanie się z kulturą i historią.

Wykorzystano formy działalności jak:

- ankiety,
- udział w wykładach,
- spotkania i konsultacje z naukowcami-ekspertami,
- korzystanie z bibliotek naukowych w celu zbierania materiału, dotyczącego glottodydaktyki i specyfiki organizacji studiów ukrainistycznych.

W celu zebrania materiału i przygotowania pracy dyplomowej były przeprowadzone badania ankietowe wśród studentów wszystkich kierunków Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, którzy uczą się języka ukraińskiego jako jednego z języków obcych. Celem badania było określenie i ocena głównych cech edukacji uniwersyteckiej „od wewnątrz”, z punktu widzenia studentów. Wyniki badania pozwoliły na wyciągnięcie wniosków dotyczących pozytywnych stron polskiej oświaty na szczeblu wyższym, które uwzględniono w dziewięciu artykułach naukowych i referatach na konferencjach międzynarodowych.

Znaczenie wyników z realizacji projektu:

- przygotowanie prac naukowych;
- kształcenie studentów o specjalności „nauczyciel języka ukraińskiego jako obcego”,
- organizacja, metodyczne przygotowanie i prowadzenia szkoleń dla zagranicznych studentów, nauczycieli języka ukraińskiego jako obcego;

- organizacja, metodyczne przygotowanie i prowadzenie szkoleń dla nauczycieli języka ukraińskiego jako obcego (dla obywateli Ukrainy);
- organizowanie wycieczek kulturalnych i edukacyjnych w Ukrainie dla wykładowców języka ukraińskiego jako obcego do studiowania kultury i historii Ukrainy;
- nawiązanie kontaktów akademickich z polskimi naukowcami w celu współpracy naukowej Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa z uniwersytetami w Polsce;
- przygotowanie bazy dla realizacji i przeprowadzania wspólnych naukowych konferencji, wzajemnej wymiany naukowej.

Podsumowanie

Turystyka naukowa powinna być wyodrębniona jako nowy rodzaj turystyki ze względu na: bardzo atrakcyjną i specyficzną formę aktywności naukowej. Komunikacja i interakcja jej uczestników przyczynia się do powstania nowych pomysłów i twórczego ożywienia. Aktywnie wspiera tworzenie i rozwój współpracy naukowej i edukacyjnej pomiędzy ośrodkami badawczymi wewnątrz i na zewnątrz kraju. Taki „spacer” naukowy może również rozpocząć nowe projekty międzynarodowe. Ma potencjał, aby być jednym ze skutecznych instrumentów służących zdynamizowaniu rozwoju obiektów zaspokajających potrzeby tego segmentu turystów.

Literatura

- Davidson R., Cope B.: Turystyka biznesowa: Konferencje, podróże motywacyjne, wystawy, turystyka korporacyjna. Polska Organizacja Turystyczna. Warszawa 2003. 266 s.
- Dąbrowska B.J.: Turystyka międzynarodowa w globalnej gospodarce. Polskie wydawnictwo ekonomiczne. Warszawa 2011. 146 s.
- Definitions Concerning Tourism Statistics, World Tourism Organisation. 2014.
- Laarman J.G. and Perdue R.R., 1989: Tropical science and tourism. *Annals of Tourism Research* 16, 2, 1989, p. 205. Cited P. West, *Tourism as Science and Science as Tourism.*, *Current Anthropology* 49, 4, 2008, p. 597. Cited Molokáčová L., Molokáč Š. *Scientific tourism – Tourism in Science or Science in Tourism?* *Acta Geoturistica* volume 2 (2011), number 1, p. 41.
- Molokáčová L., Molokáč Š.: *Scientific tourism – Tourism in Science or Science in Tourism?* *Acta Geoturistica* volume 2 (2011), number 1, p. 41–45. http://geotur.tuke.sk/pdf/2011/n01/06_Molokacova_v2_n1.pdf
- Scientific Tourism. Researchers as travelers.* Edited by Susan L. Slocum, Carol Kline, Andrew Holden. Routledge, New York 2015. 212 p.
- Sokolova S., Łęski M.: Pierwsze kroki realizacji współpracy polsko-kazachskiej WSGE. *Journal of Modern Science* 1/20/2014, ss. 465–469.
- Steblik-Właźniak B., Cymańska-Garbowska B.: *Usługi turystyczne. Cześć 1. Podręcznik do nauki technik hotelarstwa.* Warszawa, Wydawnictwo REA, 2009. 160 s.
- Turystyka. Redakcja naukowa W. Kurek. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007. 542 s.
- Vademecum pilota grup turystycznych. Redakcja naukowa G. Gołębski. Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, 2007. 304 s.
- Курманова Сауле. Нашли могилу сержанта в Польше. Диапазон (12.03.2014): <http://www.diapazon.kz/aktobe/aktobe-news/57766-nashli-mogilu-serzhanta-v-polshe.html>
- Шандор Ф. Ф.: Сучасні різновиди туризму: підручник. Ф. Ф. Шандор, М.П. Кляп. Київ: Знання, 2013. 334 с. <http://westudents.com.ua/knigi/615-suchasn-rznovidi-turizmu-klyap-mp.html>

Scientific tourism as a specific form of market business meetings or a new kind of tourism?

Summary. The article presents an analysis of the term “scientific tourism”. Although this type of activity is accompanied by a man for a long time, then it is not easy to define, and attempts in this field ends quite divergent conclusions. Also shows authors understanding of the term “scientific tourism”, based on a scientific reflection, as well as the author’s own experience gained in organizing scientific trips. The article also includes models original programs of activity group and individual in the field of scientific tourism.

Key words: scientific tourism, scientific program, scientific training, conference, congress